

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

TÉZISFÜZET

Speck Gyula

**Németország a poszt-civilhatalom útján: a fegyverexport-
politika a német kül- és biztonságpolitika rendszerében
(2005-2024)**

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető:

Dr. Hettyey András

Budapest, 2026.

Tartalomjegyzék

A témaválasztás aktualitása és indoklása	3
A tudományos probléma megfogalmazása és lehatárolása	5
A kutatás céljai	6
Kutatási kérdések	6
Kutatási hipotézisek	6
Módszertan	8
A szerepfelfogás változásának vizsgálata a tartalomelemzés kvalitatív és kvantitatív eszközeivel	8
Módszertani szempontok a fegyverexport vizsgálathoz	8
Külpolitikai modellek tesztelése	10
Stratégiai dokumentumok elemzése	11
Félig strukturált kvalitatív interjúk.....	11
Indexek a hadiipar vizsgálatához	12
Egyéb statisztikák és adatbázisok	12
A doktori értekezés összegzése	13
A hipotézisek vizsgálatának eredménye.....	14
Első hipotézis	15
Második hipotézis	16
Harmadik hipotézis	16
Új tudományos eredmények.....	17
Ajánlások: A kutatás eredményeinek gyakorlati felhasználhatósága, új kutatási irányok	19
Gyakorlati felhasználhatóság	19
Új kutatási irányok	19
A szerző témával kapcsolatos publikációi.....	21
A szerző szakmai életrajza	23

A témaválasztás aktualitása és indoklása

A Németországi Szövetségi Köztársaságról hagyományosan az a kép alakult ki, hogy Európa stabil, meghatározó gazdasági és politikai hatalma, azonban kül- és biztonságpolitikáját számos ellentmondás övezi, amely miatt gyakran kritikák tárgyát is képezi. A szakirodalomban és a sajtóhírekben Németország kül- és biztonságpolitikáját leginkább Európa-politikáján, bilaterális kapcsolatain, vagy a Bundeswehr műveleti szerepvállalásán keresztül szokták tárgyalni. A német kül- és biztonságpolitika ugyanakkor egyik legellentmondásosabb területe a fegyverexport-politika, amely nagyrészt az orosz-ukrán háború kapcsán került jobban a nemzetközi és a hazai tudományos érdeklődés fókuszába. Németországban a fegyverexport-politikát, több más számottevő hadiiparral rendelkező országgal ellentétben szinte véget nem érő etikai-morális és politikai-szakmai viták övezik. Emellett bel- és külpolitikailag is igen érzékeny szakpolitika, 1992-ben még egy védelmi miniszter karrierjének is a végét okozta, továbbá nem egyszer Németország szövetségi megbízhatóságát is próbára tette. A fegyverexport-politika sajátosságát adja továbbá az általános kormányzati titoktartás, hiszen a végrehajtó hatalom kompetenciájába tartozik, ugyanakkor az egyes politikai döntések háttéréről gyakran csak a médiába kiszivárogtatott információkon alapuló hírekből lehet értesülni. A fegyverexport megítélése a németországi nyilvánosságban kifejezetten negatív, a döntéshozók rendszerint az ellenzék és a civil társadalom kritikáival szemben folyamatos magyarázkodásra kényszerülnek.

A 2000-es évek végétől bekövetkezett fejlemények új szintre emelték a fegyverexport-politikát. Az export értéke újabb és újabb rekordokat döntött, a döntéshozók egyre nyíltabban amellet érveltek, hogy a fegyverexport kül- és biztonságpolitikai eszköz és hozzájárul a hadiipar fenntartásához. Bár a politikai vezetés továbbra is hangsúlyozta a szigorított fegyverexport-politika elvét, a német ellenzéki pártok és a különböző civil szervezetek azonban éles kritikával fogadták az új irányt. Oroszország Ukrajna elleni háborúja, valamint a 2022. február 27-én bejelentett „korszakváltás” az eddigi legnagyobb fordulatot eredményezte a fegyverexport-politikában. Németország immáron nyíltan támogat nehézfegyverekkel egy államot, amely egy nukleáris nagyhatalommal szemben vív önvédelmi háborút.

Mindezzel párhuzamosan a nemzetközi biztonsági környezet rohamosan változik. A liberális nemzetközi rend válsága, melynek tünetei már 2008-tól érzékelhetők voltak, fokozottan érinti a német döntéshozók országuk szerepéről vallott felfogását, mivel Németország az egyik olyan állam a világban, amely a legtöbbet profitált a hidegháború utáni liberális nemzetközi rendből. A német döntéshozók 2014-2016 folyamán új kül- és

biztonságpolitikai irányvonalat kívántak meghatározni, amely egy tette kész, válságok kezelését felvállaló Németország képét vetítették előre. Második lépésben Oroszország Ukrajna elleni támadása már közvetlenül szembesítette a német döntéshozókat azzal a ténnyel, hogy a hidegháború utáni kooperatív nemzetközi biztonsági rend új konfrontatív renddé alakul át, így újabb kül- és biztonságpolitikai fordulatra volt szükség (Major & Mölling, 2022).

Németország külpolitikájának és fegyverexport-politikájának vizsgálata napjainkban különösen releváns téma. Az ország geopolitikai pozíciójából és hatalmi képességeiből fakadóan nemzetközi szerepfelfogása és magatartása döntően meghatározza nemcsak az Európai Unió világpolitikai súlyát és cselekvőképességét, hanem azon szövetségi rendszer erőviszonyait, amelynek Magyarország is a része. Mint a világ egyik vezető fegyverexportőre és hadiipari hatalma, fegyverexport-politikája hatással van a nemzetközi fegyverkereskedelem dinamikájára és az európai védelmi integrációra. Magyarország gazdaságát és védelmi ipari bázisát döntő részben a Németországgal való kapcsolatra építi, ezért a magyar stratégiai gondolkodásban elengedhetetlen a Németország nemzetközi szerepvállalásában bekövetkezett változások nyomon követése és mélyebb megértése.

A tudományos probléma megfogalmazása és lehatárolása

Az értekezés a külpolitika-elemzés (*Foreign Policy Analysis*) szerepelméleti és a liberális szubszisztematikus megközelítései (Kiss J. 2009, p. 312; 324-336; 382-384) alapján vizsgálja Németország szerepfelfogásának változását, valamint fegyverexport-politikáját 2005 és 2024 között. Ezen időszak alatt Németország figyelemre méltó változáson ment keresztül. A Schröder-korszak belső gazdasági válsága után, Angela Merkel alatt Németország ismét az Európai Unió vezető hatalmává vált (Giegerich & Terhalle, 2021, p. 7), majd 2023-2024-re, a Merkel utáni korszakot követően Németországot ismét „Európa beteg embereként” jellemezték (The Economist, 2023; Wolf, 2024a; Elliott, 2024). Ezzel párhuzamosan a fegyverexport-politikában is jelentős változások következtek be. Míg a német társadalom a 2000-es évek közepén kevésbé érdeklődött a téma iránt, addig 2023-2024 folyamán a közéletben élénk vitát váltott ki csúcstechnológiájú fegyverrendszerek szállítása a háborúval sújtott Ukrajnába (Rinke, 2024, Knight, 2023). 2024 végén az SPD-FDP-Zöldek/Szövetség '90 pártok alkotta „jelzőlámpa” kormánykoalíció szétesett, 2025 májusában felállt a Friedrich Merz által vezetett kormány. Továbbá 2023-ra már megjelent Németország első valódi nemzeti biztonsági stratégiája, amely jelezheti a stratégiai gondolkodás fejlődését.

Az értekezés választott témája két vizsgált időszakra tagolódik, az első a 2005-től 2013-ig terjedő időszak, a második a 2014-2024 közötti időintervallumra fókuszál. A 2014. évet azért tartom választóvonalnak, mert 15 évvel a koszovói háború után ekkor történt egy újabb kísérlet a döntéshozók részéről Németország stratégiai újraorientálására (Maull, 2015b, p. 327). Bár napjainkban valódi fordulópontnak a 2022. február 27-én bejelentett *Zeitenwende*-t tekintik, a német stratégiai gondolkodásban, - még ha korlátozottan is - de már 2014 után látható változások következtek be (Csiki Varga & Etl, 2020; Csiki Varga & Altdorfer, 2021; Hettyey, 2015a).

Fontos kiemelni, hogy a disszertáció Németország történetének egy olyan időszakában íródott, amely során az ország rendkívül intenzív politikai, gazdasági és társadalmi változásokon, illetve belső és külső válságokon megy keresztül, ebből fakadóan bár törekedtem a kutatás időintervallumának betartására, azonban a kül- és biztonságpolitikában bekövetkezett változások érzékeltetéséhez elengedhetetlennek tartottam olykor kilépni a vizsgált intervallumból. A kutatást 2024. év végén zártam le, azonban néhány 2025. évre vonatkozó frissen megjelent fontos adatot (például a nemzeti fegyverexport-jelentések engedélyértékeit) felhasználtam. A kutatás, továbbá a vizsgált időszakon túl röviden kitér a 2025. év, illetve 2026

elejének néhány jelentősebb fejleményére, így a Merz-kormány fegyverexport-politikájára, illetve egy rövid történelmi áttekintésre az 1945-2005 közötti időszakra vonatkozóan, amely elengedhetetlen a német hadiipar és a fegyverexport megértéséhez és mélyebb vizsgálatához. Magát az értékezést 2026. februárjában fejeztem be.

A kutatás céljai

A fentieknek megfelelően a disszertáció kutatási céljai a következők:

C1) A külpolitika-elemzés szerepelmélete alapján Németország fő szerepfelfogásának vizsgálata a 2005 és 2024 közötti időszakban.

C2) Németország 2005 és 2024 közötti fegyverexport-politikájának vizsgálata.

C3) A hadiipar és a közvélemény befolyásának a vizsgálata a német fegyverexport-politika szerep-performanszára.

Ezenfelül az értekezés hozzá kíván járulni a német kül- és biztonságpolitika külső-belső mozgatótényezőinek megértéséhez és az európai védelmi ipar lehetőségeinek és kihívásainak feltárásához.

Kutatási kérdések

A kutatási célok alapján kutatási kérdéseim az alábbiak:

K1) Változott-e Németország fő szerepfelfogása 2014 és 2024 között a 2005-2013 közötti időszakhoz képest?

K2) Milyen szerep érvényesül Németország fegyverexport-politikájában 2014-2024 között?

K3) Hogyan befolyásolják a német fegyverexport-politika szerep-performanszát a hadiipari szereplők és a közvélemény?

Kutatási hipotézisek

Az előzőekben ismertetett kutatási kérdések és célok alapján a következő hipotézisek fogalmazhatók meg.

Az első hipotézis: A 2014. évi 50. Münchener Biztonságpolitikai konferencián elmondott vezető politikusi beszédek, a Külügyi Hivatal (*Auswärtiges Amt*) által lefolytatott felülvizsgálati folyamat (*Review 2014 – Außenpolitik Weiterdenken*), majd végül a *Zeitenwende* során megfogalmazott külpolitikai ambíciók arra engednek következtetni, hogy a döntéshozók egy poszt-civilhatalomként leírható szerepfelfogást alakítottak ki, amelyben a realista világkép, a

hatalmi politika, a katonai erő és a nemzeti érdekalapú külpolitika hangsúlyosabbá válik, azonban a civil hatalmi felfogás vezérelve, mint az emberi jogok és a nemzetközi normák érvényesítése, a multilaterális nemzetközi intézményekben való szerepvállalás, megmaradtak. Ezen fordulatban kulcsszerepe volt a nemzetközi rend strukturális változásának, amely alapvetően meghatározta Németország reakcióját. Ennek alapján az első hipotézisem a következő:

H1) *Németország szerepfelfogása 2014 után megváltozott, amely poszt-civilhatalomként írható le.*

A hipotézis nem magától értetődő, mivel egyes vélemények szerint 2022. február 27. után a civil hatalmi magyarázat teljesen meghaladottá vált (Fix, 2024, p. 44, 47; Kleine-Brockhoff, 2025), más vélemények szerint pedig továbbra változatlanul is releváns (Maull, 2025).

A második hipotézis: A szerepelmélet szerint az államoknak van egy fő szerepe és további kiegészítő szerepei (lásd bővebben 3.1. alfejezet). Feltételezhető, hogy a döntéshozók a fegyverexport-politikát adaptálták a 2014 után kialakult fő szerepfelfogáshoz. A stratégiai gondolkodás változása miatt a döntéshozók a fegyverexport-politikát a kül- és biztonságpolitika szerves részeként, jól meghatározott stratégiai megfontolások mentén alkalmazzák, amellett, hogy a jogi-politikai keretek továbbra is szigorítottak maradnak és Németország aktívan törekszik a fegyverexport nemzetközi szabályozásának és harmonizációjának előmozdítására. A második hipotézisem az alábbiak szerint fogalmazható meg:

H2) *Németország szerepe megváltozott a fegyverexport-politikában, és tükrözte a 2014 után kialakult szerepfelfogást.*

A harmadik hipotézis: Feltételezhető, hogy egy olyan fejlett hadiiparral rendelkező, de egyben demokratikus országban, mint Németország, a hadiipari szereplőknek és a közvéleménynek azonosítható befolyása van a ténylegesen megvalósuló fegyverexport-politikára. Ennek alapján a harmadik hipotézist a következőképpen fogalmazom meg:

H3) *A közvélemény és a hadiipar hatása azonosítható a német fegyverexport-politikában gyakorolt szerep-performanszban.*

A hipotézis nem magától értetődő, tekintve, hogy Németországban az 1945 előtti militarista múlt miatt a hadiipar és az állam elválasztott egymástól, a hadiipari vállalatok döntően magánkézben vannak, továbbá nem a hadiipari termékek adják a német export nagyrészét. Továbbá a fegyverexport-politika a kormány kompetenciájába tartozik és nemzetbiztonsági okok miatt szigorú titoktartás övezi. Így az is valószínűsíthető, hogy a közvéleménynek valójában nincs érdemi hatása a fegyverexport-politikai döntésekre.

Módszertan

A kutatás összességében vegyes, kvalitatív és kvantitatív módszert alkalmazott, amely magába foglalja a tartalomelemzést, a stratégiai dokumentumok elemzését, interjúkat, külpolitikai modellek tesztelését, valamint különböző indexek és adatok elemzését.

A szerepfelfogás változásának vizsgálata a tartalomelemzés kvalitatív és kvantitatív eszközeivel

Németország 2005-2024 közötti szerepkonceptióinak beazonosítására a külpolitika-elemzési kutatásokban gyakran alkalmazott tartalomelemzést alkalmaztam kvalitatív és kvantitatív eszközökkel (Holsti, 1970; Breuning, 2019; Hettyey, 2022; Le Prestre, 1997; Hansel & Möller, 2015). A tartalomelemzést az első kutatási kérdés megválaszolásához használtam, vagyis, hogy „*Változott-e Németország szerepfelfogása 2014-2024 között a 2005-2013 közötti időszakhoz képest?*”. A tartalomelemzés célja volt, hogy beazonosítsa, miként vélekedtek a két időszakban a német politikai döntéshozók országuk nemzetközi szerepéről. A tartalomelemzés tárgyát hetvennégy forrás képezte, melyek magukba foglaltak négy kül- és biztonságpolitikai dokumentumot, öt koalíciós szerződést, hatvankettő vezető politikusi beszédet, egy vezető politikussal készült sajtóinterjút és kettő vezető politikus által írt cikket. A források nyelve német és angol volt. A források kiválasztásánál szempont volt, hogy tartalmukban lehetőleg általánosak legyenek és ne a külpolitika egy-egy szűk területére koncentráljanak, ezáltal jobban kiolvasható volt a döntéshozók szerepfelfogása. A tartalomelemzés első lépésében szövegkontextusokat kódoltam, vagyis kategóriákba, szerepkonceptiókba osztottam. Második lépésben azt vettem figyelembe, hogy egy-egy szerepkonceptió hány darab forrásban fordult elő és ennek megfelelően állítottam fel egy sorrendet a szerepkonceptiók között. A tartalomelemzést manuálisan végeztem.

Módszertani szempontok a fegyverexport vizsgálathoz

A dolgozatban a haditechnikai eszközök nemzetközi kereskedelmére, exportjára és importjára az Európai Unió hivatalos terminológiai adatbázisának, az IATE (*Interactive*

Terminology for Europe) ajánlását figyelembe véve, a nemzetközi fegyverkereskedelem, illetve fegyverexport és fegyverimport megnevezést használom. Mivel Németország nem rendelkezik tömegpusztítófegyverekkel, ezért a dolgozatban elsődlegesen a hagyományos fegyverek exportját vizsgálom, illetve ahol releváns, kitérek a kettős felhasználású termékek exportjára.

A német fegyverexport vizsgálatához elsődleges forrást jelentenek a német Szövetségi Gazdasági és Energiaügyi Minisztérium (2021-től Szövetségi Gazdasági és Klímaügyi Minisztérium) által évente, illetve 2014 óta félévente is kiadott fegyverexport-jelentések (*Bericht der Bundesregierung über ihre Exportpolitik für konventionelle Rüstungsgüter*). A német fegyverexport jelentések megkülönböztetik a „háborús fegyvereket” (*Kriegswaffen*) és az egyéb haditechnikai eszközöket (*sonstige Rüstungsgüter*). A háborús fegyverek olyan haditechnikai eszközök, amelyek önmagukban vagy más rendszerekkel összekötve, emberek elleni pusztításra vagy károkozásra képesek és amelyeket fegyveres konfliktusok során alkalmaznak. A háborús fegyverek listájába egyrészt a tömegpusztítófegyverek tartoznak, amelyek gyártásáról és előállításáról Németország lemondott, másrészt 11 kategóriába osztott hagyományos fegyverfajta. A német fegyverexportjelentések hiányossága, hogy csak a háborús fegyverekre vonatkozóan közlik a leszállítás értékét, az egyéb haditechnikai eszközök esetében az engedélyek értékét adják meg. További probléma, hogy a kormányok az úgynevezett nyílt engedélyek keretében szállítanak nagyobb időtartamban több eszközt, amely szintén nehezíti az átláthatóságot (Freeman, 2018, pp. 18-19).

A szakirodalomban a leginkább mérvadónak a Stockholmi Nemzetköz Bék kutató Intézet (*Stockholm International Peace Research Institute*, röviden SIPRI) fegyverkereskedelmi adatbázisa (*Arms Transfers Database*) számít, ezért a német fegyverexport vizsgálatában erre támaszkodok leginkább a nemzeti jelentéseken felül. A SIPRI adatbázisa a kézi- és könnyűfegyvereket nem tartalmazza, csak a nehézfegyvereket és komponenseit. A SIPRI a fegyverkereskedelem volumenének mérésére trendindikátor-értéket (*trend indicator value*, röviden TIV) használ, amely a fegyver katonai képességét mutatja, nem pedig pénzületi értékét. A trendindikátor-értékből a nemzetközi fegyverkereskedelem trendjei felmérhetőek, összehasonlíthatóak időszakokra, exportőrökre és importőrökre lebontva. A SIPRI a transzferek volumenét a trendindikátor-értékből és az adott évben leszállított fegyverek számából számítja ki (SIPRI, n.d.-a). Hiányosságai ellenére a SIPRI trendindikátor-érték rendszere a legjobb rendelkezésre álló, objektív kvantitatív mérési eszköze a nemzetközi fegyverkereskedelemben (Freeman, 2018, p. 4). A könnyű- és kézfegyverek kereskedelmének vizsgálatához a Small Arms Survey, genfi székhelyű független kutatóintézet 2020-ig elérhető jelentéseit használom.

Külpolitikai modellek tesztelése

Annak érdekében, hogy meghatározzuk, hogy Németország fegyverexport-politikája összhangban volt-e elsődleges nemzetközi szerepfelfogásával 2005-2024 között, az értekezés 3. fejezetében bemutatott elméleteken alapuló külpolitikai alapkoncepciók, másnéven külpolitikai modellek magyarázó erejét tesztelem kvantitatív és kvalitatív eszközökkel. Ezen alapkoncepciók a konstruktivizmusból levezetett civil hatalom, a neorealista premisszimákon alapuló hatalmi állam, a kereskedelmi liberalizmus elméletén alapuló kereskedőállam, illetve a kereskedelmi realizmuson alapuló geoökonómiai hatalom. A külpolitikai modellek tükrözik az aktor koncepcióját és az elvárt viselkedését a fegyverexport-politikában. A külpolitikai modell egy elemzési eszköz, melyből magatartási minták következtethetők és amelyek érvényessége igazolható vagy cáfolható a fegyverexport-politikában (Horn, 2016, pp. 9-10).

A külpolitikai modelleket 2005-2024 között öt időfázisban veszem górcső alá, annak érdekében, hogy az erős torzulásokat elkerüljem, ezáltal a változásokat is jobban nyomon lehet követni. Az adatok rendkívüli mennyisége miatt nem az összes célországot, hanem minden fázisban a német fegyverexport SIPRI trendindikátor-értékei szerinti tíz fő célországot vizsgálom. Ebből fakadóan elemzésem nem tükrözheti teljes mértékben a valóságot, azonban bizonyos tendenciák jól kirajzolódnak. A vizsgálat azt kívánja felmérni, hogy a tíz legfontosabb célországra mennyire érvényesek a külpolitikai modellek. Az adatok vizsgálatát némileg önkényesen 2006-tól kezdem, tekintve, hogy az I. Merkel-kormány 2005. november 22-én lépett hivatalba, továbbá a Fragile States Index értékelései is 2006-tól érhetők el. Így a felosztás a következő: I. fázis 2006-2009, II. fázis 2010-2013, III. fázis 2014-2017, IV. fázis 2018-2021, V. fázis 2022-2024. Mivel a *geoökonómiai hatalmi* elméletet nem lehet vizsgálni az alkalmazott empirikus kutatási módszerrel, ezért a hozzá közel álló kereskedőállami modell indikátorait veszem alapul, majd elemzését a primer a szekunder irodalom segítségével végzem el.

A külpolitikai modellek fegyverexport-politikájának vizsgálatához alkalmazott indikátorokat az alábbi táblázat összegzi:

Külpolitikai modell	Függő változó	Független változó	
Civil hatalom	SIPRI trendindikátor-érték	Indikátor I	Indikátor II
Hatalmi állam		A célország szövetséges vagy biztonsági partner (EU- és NATO-tagállamok, Japán, Svájc, Új-Zéland, Ausztrália, Izrael, 2022-től Ukrajna)	
Kereskedőállam		Freedom House CL és PR értékeinek átlaga <ul style="list-style-type: none"> „szabad” ország 	Fragile States Index pontszámainak átlaga <ul style="list-style-type: none"> Fenntartható: 0-29,9 között Stabil: 30-59,9 között
Geoökonómiai hatalom		Általános német exportból való részesedés éves összege <ul style="list-style-type: none"> Közepes relevancia: 1-3,9% közötti részesedés Magas relevancia: 4% felett 	Az éves GDP-növekedés mediánja <ul style="list-style-type: none"> Stabil növekedés: 2,1% - 5,0% között Erős növekedés: 5,0% felett

1. táblázat: A külpolitikai modellek függő és független változói a fegyverexport-politika empirikus vizsgálatában (saját szerkesztés)

A külpolitikai modellek kvantitatív elemzését további elemzéssel egészítem ki a fegyverexport-politikára alkalmazott elméleti elemzési szempontoknak megfelelően, a koalíciós szerződések, biztonságpolitikai dokumentumok, valamint a szekunder szakirodalom alapján. Az elemzést kiegészítem egy rövid kitekintéssel a 2025. évre, annak érdekében, hogy a fegyverexport-politikában már korábban megkezdődött tendenciák kibontakozását és állandósulását érzékeltessem.

Stratégiai dokumentumok elemzése

Mind az első, mind a második kutatási kérdés megválaszolásához elemeztem a 2005-2024 közötti időszakban készült öt koalíciós szerződést és négy stratégiai dokumentumot. Az első kutatási kérdés esetében Németország legfontosabb külpolitikai célkitűzéseit gyűjtöttem össze a dokumentumokból. A második kutatási kérdéshez pedig a fegyverexport-politikára és a fegyverzetellenőrzésre vonatkozó biztonságpolitikai, gazdasági és normatív aspektusokat gyűjtöttem össze.

Félig strukturált kvalitatív interjúk

A második és harmadik kutatási kérdés megválaszolásához négy darab félig strukturált kvalitatív interjút készítettem négy német vagy németországi székhelyű biztonsági és védelmi ipari vállalatnál dolgozó szakemberrel Németországban, illetve online 2025 augusztusában. Az

alanyok kiválasztásánál a fő szempont volt, hogy releváns vállalatnál dolgozzanak, illetve kellő tapasztalattal és ismerettel rendelkezzenek a német állami szervekkel és haderővel, illetve nemzetközi partnerekkel való kapcsolattartásban. Az alanyok fegyverzeti programokban, illetve kettős felhasználású technológiákkal foglalkozó vállalatoknál, valamint korábban nemzetközi szervezetekben dolgoztak. Az interjúkat egyszerű sorszámmal jelöltem, feltüntetve az interjú szakaszát (bekezdését). Az interjúkra vonatkozó információkat az alábbi táblázat illusztrálja:

Interjú kódja	Interjú alany beosztása	Szervezet	Interjú készítés időpontja	Interjú készítés helye
Interjú_001	biztonsági szakértő	nemzetközi konzorcium	2025. augusztus	Németország
Interjú_002	biztonságpolitikai szakértő	német magánvállalat	2025. augusztus	Németország
Interjú_003	úripari szakértő	német magánvállalat	2025. augusztus	Németország
Interjú_004	biztonsági szakértő	nemzetközi konzorcium	2025. augusztus	Online (Németország)

2. táblázat Az interjúkra vonatkozó információk (saját szerkesztés)

Indexek a hadiipar vizsgálatához

A német hadiipar fegyverexport-politikára gyakorolt hatásának értékeléséhez felhasználtam a Transparency International korrupció-érzékelési indexét (*Corruptions Perceptions Index*, CPI) a kormányzati védelmi integrációs szakpolitikai indexét (*Government Defence Integrity Index*, GDI), valamint a védelmi vállalatok korrupcióellenességi és átláthatósági indexét (*Defence Companies Index on Anti-Corruption and Corporate Transparency*).

Egyéb statisztikák és adatbázisok

A kutatáshoz a korábban említett adatokon felül számos, a kül- és biztonságpolitika egy-egy területéhez kapcsolódó statisztikákat és adatbázisokat használtam fel, mint például a NATO védelmi kiadásokról szóló adatait (*Defence Expenditure of NATO Countries*), az OECD hivatalos fejlesztési támogatásokról szóló statisztikáit, az EBESZ jelentéseit, az ENSZ hozzájárulások esetében pedig a német külügyminisztérium éves jelentéseit vizsgáltam. Németország Ukrajnának nyújtott humanitárius és katonai támogatását pedig a Kieli Gazdaságkutató Intézet (*Das Kiel Institut für Weltwirtschaft*) *Ukraine Support Tracker* adatbázisa alapján értékeltem. A közvélemény fegyverexporttal kapcsolatos álláspontjának vizsgálatához összesen tizenhét különböző közvéleménykutatást használtam fel. A legrelevánsabb közvéleménykutatásokat a Német Védelemtechnológiai Társaság (*Gesellschaft*

für Wehrtechnik, DWT) és a Bundeswehr Hadtörténeti és Társadalomtudományi Központja (Zentrum für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr, ZMSBw) készítette.

Az alkalmazott kutatási módszereket az alábbi táblázat foglalja össze:

Főbb kutatási módszerek	Kvalitatív/kvantitatív	Forrás típusa	Főbb jellemzők
Tartalomelemzés	Kvalitatív és kvantitatív	Primer	74 forrás (62 politikusi beszéd, 2 cikk, 1 sajtóinterjú, 4 kül- és biztonságpolitikai dokumentum, 5 koalíciós szerződés)
Külpolitikai modellek tesztelése	Kvalitatív és kvantitatív	Primer és szekunder	SIPRI, Freedom House, Fragile States Index, UN Comtrade, Világbank adatai
Fegyverkereskedelmi adatok elemzése	Kvantitatív	Primer	SIPRI, német nemzeti jelentések, Small Arms Survey adatai
Stratégiai dokumentumok elemzése	Kvalitatív	Primer	4 kül- és biztonságpolitikai dokumentum, 5 koalíciós szerződés
Interjúk	Kvalitatív	Primer	4 félig strukturált kvalitatív interjú
Hadiipari indexek	Kvantitatív	Primer	Transparency International korrupciós, védelmi integrációs, illetve védelmi vállalati korrupcióellenességi és átláthatósági indexei
Egyéb statisztikák és adatbázisok	Kvantitatív	Primer és szekunder	Nemzetközi szervezetek adatai, közvéleménykutatások

3. táblázat: Az értékezésben felhasznált főbb kutatás módszerek (Saját szerkesztés)

A doktori értekezés összefoglalása

A bevezetőben felvázoltam a kutatási indoklását, aktualitását, a kutatási problémát, beleértve a kutatás céljait, kérdéseit és hipotéziseit, korlátjait, valamint bemutattam a téma releváns szakirodalmát.

A második fejezetben bemutattam a kutatás módszereit, ideértve a tartalomelemzést, a fegyverexport módszertani vizsgálatát, a külpolitikai modellek tesztelését, az interjúkat és az egyéb kvantitatív és kvalitatív módszereket.

A harmadik fejezetben bemutattam a kutatás elméleti keretrendszerét. Elsőként ismerttettem a kutatásban központi szerepet betöltő szerepelméleti fogalmakat, illetve, hogy miként értelmezhető a nemzetközi rend változása és az államok szerepfelfogásának kölcsönhatása. Részleteztem a szerepelméletre épülő civil hatalmi koncepciót, illetve ennek fejlődését és módosulását. Ezt követően bemutattam a nemzetközi kapcsolatok elméleteire épülő, Németországra alkalmazott külpolitikai modelleket, a fejezet végén pedig ezen külpolitikai modelleket alkalmaztam a fegyverexport-politika értelmezésére.

A negyedik fejezetben arra a kérdésre kerestem a választ, hogy változott-e Németország szerepfogása 2014-2024 között a 2005-2013 közötti időszakhoz képest. Tartalomelemzéssel

összesen 74 darab politikai beszédet, stratégiai dokumentumot, illetve koalíciós szerződést elemeztem, így 2005-2013 között 22, 2014 után 24 szerepkoncepciót azonosítottam be. Ezt követően ismertettem, hogy a 2014 után öt leggyakrabban előforduló szerepkoncepció miként nyilvánult meg a külpolitikai gyakorlatban, vagyis a szerep-performanszban, végül röviden bemutattam a további szerepkoncepciók változását.

Az ötödik fejezetben arra a kutatási kérdésre kerestem a választ, hogy Németország fegyverexport-politikája megváltozott-e és mennyiben követte a 2014 utáni szerepfelfogást. Első lépésben rövid történeti visszatekintésben bemutattam Nyugat-Németország, majd az újraegyesített Németország fegyverexport-politikájának fejlődését 1945-től a 2000-es évekig. Második lépésben bemutattam a német fegyverexport-szabályozás jelenlegi nemzeti és nemzetközi hátterét, a döntéshozatali mechanizmust, valamint a parlamenti ellenőrzés a transzparencia szerepét. Harmadik lépésben a SIPRI fegyverkereskedelmi adatbázisa, a Small Arms Survey adatai, a német nemzeti jelentések és az Egyház és Fejlődés Közös Konferencia (*Gemeinsame Konferenz Kirche und Entwicklung*, GKKE) békekutató munkacsoport éves jelentései alapján felvázoltam a német fegyverexport fő tendenciáit. Negyedik lépésben megvizsgáltam a fegyverexport-politikára alkalmazható külpolitikai modellek érvényességét kvantitatív és kvalitatív módszerekkel, illetve primer és szekunder irodalom segítségével.

A hatodik fejezetben megvizsgáltam, hogy 2005-2024 között milyen hatást gyakorolt a hadiipar és a közvélemény a német fegyverexport-politikában jelentkező szerep-performanszra. A vizsgálathoz a külpolitika-elemzés liberális, szubszisztematikus megközelítéséből indultam ki. A hadiipar befolyásának felméréséhez primer és szekunder szakirodalmat, illetve félig strukturált kvalitatív interjúkat használtam fel. Elsőként megvizsgáltam a hadiipar strukturális jellemzőit, második lépésben a katonai-ipari komplexum jelenségét mutattam be, kitérve az állam és hadiipar viszonyára, a hadiipari lobbira és a fegyverzetpolitikára gyakorolt befolyására. A közvélemény fegyverexport-politikára gyakorolt hatásának vizsgálatához a külpolitika-elemzés közvéleménnyel kapcsolatos elméleti keretrendszerét és az elérhető németországi közvéleménykutatásokat vettem alapul.

A hipotézisek vizsgálatának eredménye

A doktori értekezés a kutatási célokkal és kérdésekkel összhangban három hipotézist fogalmazott meg, melyek az alábbiak szerint teljesültek.

Első hipotézis

H1) Németország szerepfelfogása 2014 után megváltozott, amely „poszt-civilhatalomként” írható le.

2005-2013 és 2014-2024 között megjelent, összesen 74 darab primer forrás (koalíciós szerződések, stratégiai dokumentumok, politikusi beszédek és cikkek) tartalomelemzése, valamint a szerep-performanszok vizsgálata alapján *igazolódott*, hogy Németország fő szerepfelfogása, a civil hatalom 2014 után valóban megváltozott és ezen megváltozott szerepfelfogás egy poszt-civil hatalomnak nevezhető. A hipotézis tehát *helytállónak bizonyult*. A szerepfelfogás változásának három fázisából kettő fokozatosan valósult meg 2014 után. A német kül- és biztonságpolitikában szerepadaptáció történt, mert a külpolitikai stratégiák és eszközök megváltoztak. A német külpolitikai gondolkodásban markánsan megjelent a nemzetközi kapcsolatok realista értelmezése, felismerve, hogy a liberális nemzetközi rend válságba jutott, a nemzetközi kapcsolatokat a hatalmi politika szabályai határozzák meg. A német külpolitikában hangsúlyosabban megjelent a nemzeti érdekek érvényesítése, a nemzetközi szervezetekben kevésbé hajlandó a szuverenitásra való lemondásra, sokkal inkább azok befolyásolására törekszik. A külpolitikai eszközök között elfogadottá vált a katonai erő alkalmazása, a nyugati szövetségi rendszeren kívüli regionális hatalmakkal való együttműködés, valamint az Európa-politikában a közösségi és kormányközi módszereket ötvöző megközelítés. Második lépésben szereptanulás történt, vagyis Németország külpolitikai céljai módosultak. Bár Németországnak továbbra is célja a nemzetközi kapcsolatok alakítása és civilizálása, azonban 2014-től egyre inkább annak védelmére is törekszik, 2022-től pedig már deklarált célja lesz, hogy „küzdőképes” és reziliens aktor legyen, akár katonai téren is. A szerepfelfogás változásában kulcsfontosságú tényezők voltak a nemzetközi rendben bekövetkező strukturális változások, valamint a Németországgal szembeni növekvő szerepelvárások, amelyek a német döntéshozókat a külpolitikai eszköz- és célrendszer megváltoztatására ösztökélte.

A szerepfelfogás változása mellett a német szerepfelfogás és szerep-performansz továbbra is magán hordozza a civil hatalom jegyeit, mert a német külpolitika a szabályalapú világrend, a nemzetközi jog és az emberi jogok érvényesítésére törekszik. A poszt-civilhatalmi szerep azonban a politikai eliten belüli szerepfelfogások miatt instabillnak mondható.

Második hipotézis

H2) Németország szerepe megváltozott a fegyverexport-politikában, és tükrözta a 2014 után kialakult szerepfelfogást.

A német fegyverexport-politika szabályrendszerének, a stratégiai és koalíciós dokumentumok, valamint a külpolitikai modellek indikátoraival és a fegyverkereskedelmi adatok vizsgálatával arra a következtetésre jutottam, hogy a hipotézis *részben igazolódott be*. A fegyverexport-politikában gyakorolt szerep bár valóban megváltozott, mert a 2000-es évek végétől eltávolodott a civil hatalomtól, azonban nem követte a 2014 után kialakult fő szerepfelfogást, a poszt-civilhatalmat. A fegyverexport-politikában döntően a liberális kereskedőállami, részben a neorealista hatalmi állami érvényesült. A poszt-civilhatalmi szerep az ukrajnai háború 2022-ben történt kitörése után vált egyértelműen kimutathatóvá. A szigorú fegyverexport-politika meglazulását lehetővé tették a szabályozási hiányosságok, a gyenge parlamenti ellenőrzés és transzparencia. A szerepváltozásban katalizátor szerepe volt a 2008-as gazdasági-pénzügyi válságnak, majd a 2022-es ukrajnai háborúnak és a kiéleződő geopolitikai versengésnek. A német fegyverexport-politikát egyre inkább szerepkonfliktus jellemezte, mert a fegyverexport-politikában felvett szerepek ellentétesek voltak Németország szerepfelfogásával, a civil hatalommal, illetve a 2014 utáni poszt-civilhatalommal. A szerepkonfliktust a fegyverexport-engedélyezésért és fegyverzetellenőrzésért felelős végrehajtói szervek és a koalíciós kormánypártok közötti szerepvitatortság, a stratégiai környezet változása, valamint a Németországgal szembeni szerepelvárások idézték elő.

Harmadik hipotézis

H3) A közvélemény és a hadiipar hatása azonosítható a német fegyverexport-politikában gyakorolt szerep-performanszban.

A primer és szekunder források, félig strukturált kvalitatív interjúk és a közvélemény-kutatások tanulmányozásával alapján megállapítható, hogy a hipotézis *verifikálódott*, helytállóan bizonyult. Mind a közvélemény, mind a hadiipar hatása érvényesül a német fegyverexport-politikában, amely hozzájárul a szerepkonfliktushoz, mert a hadiipari lobbival a kereskedőállami és hatalmi állami, a közvélemény civil hatalmi szerep-performanszhoz járul hozzá. A német hadiipar fegyverexport-politikára gyakorolt befolyása kormányoktól függetlenül állandónak bizonyult, amely érdekszervezeteken keresztül lobbitevékenységet végez. A hadiipar érdeke volt, hogy a fegyverexport-politika fellazuljon, mivel hagyományos európai piaci beszűkültek. A kormányok engedtek a hadiipari nyomásnak, mivel érdekelték

annak fenntartásában mind biztonságpolitikai, mind gazdasági szempontból. A hadiipari lobbiból lehetővé tette a pártfinanszírozás és a lobbisabályozottsága, illetve a hiányos transzparencia. A német hadiipar lobbitevékenységét ugyanakkor korlátozza, hogy az állam és a hadiipar elválasztott egymástól, a kormányok hagyományosan visszafogottan támogatták a hadiipart.

A közvélemény befolyása a fegyverexport-politikában abban nyilvánult meg, hogy a fegyverexporttal kritikus parlamenti pártokkal, nem-kormányzati és egyházi szervezetekkel, illetve a békemozgalommal együttesen fékezte a fegyverexport-politika további lazulását és a fegyverkivitel részleges korlátozására, illetve a transzparencia növelésére ösztönözte a III. és IV. Merkel-kormányt, illetve a Scholz-kormányt. A közvélemény fegyverexport-politikára gyakorolt befolyását lehetővé teszi Németország demokratikus korporatista berendezkedése, melyben az állami szereplők és a társadalmi szervezetek közel ugyanolyan erősen szervezettek és képviseltek, kapcsolatukat az interakció jellemzi. A közvélemény befolyása azonban korlátozott volt, mivel a kormányok csak rövid távú és szelektív szigorításokat hajtottak végre a fegyverexport-politikában, eleget téve a hadiipari érdekeknek. A hadiipar és a közvélemény nyomása miatt a német fegyverexport-politika fokozott nyomás alá került, amely a végrehajtói szervek és a pártok közötti szerepvitátottság, a stratégiai környezet változása és a szövetségesek növekvő elvárása mellett hozzájárult a német fegyverexport-politika kiszámíthatatlanságához.

Új tudományos eredmények

Az alábbi tudományos eredmények közül hármat a kutatás céljaival, kérdéseivel és hipotéziseivel összhangban fogalmaztam meg, a kutatás során további egy új tudományos eredmény került megállapításra.

1. A külpolitika-elemzés szerepelméleti szemszögéből bebizonyítottam, hogy Németország korábbi szerepfelfogása 2014 után megváltozott és poszt-civilhatalommá módosult. A szerepelméleti kutatásokkal összhangban, az értekezés igazolta, hogy a nemzetközi rend változása és a nemzetközi válságok okozta „stratégiai sokkhatás” előidézte Németország szerepfelfogásának változását. A szerepfelfogás változása a kül- és biztonságpolitikai stratégiák, eszközök és célrendszer megváltozásában volt nyomon követhető. A poszt-civilhatalom szerepfelfogás bevezetésével rámutattam, hogy a civil hatalmi elmélet egyes aspektusai továbbra is relevánsak a német külpolitika leírásában, azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni a nemzetközi rend civil hatalmi szerepfelfogásra gyakorolt hatását.

2. Fegyverkereskedelmi adatokkal, külpolitikai modellekre alapozott indikátorokkal, valamint stratégiai dokumentumok elemzésével bebizonyítottam, hogy Németország fegyverexport-politikájában gyakorolt szerepe bár megváltozott, azonban a kialakult szerepei ellentétesek voltak a 2014 után kialakult szerepfelfogásával, a poszt-civilhatalommal. A fegyverexport-politikában megnyilvánuló szerepek döntően a gazdasági szempontok mentén folytatott kereskedőállami és a biztonságpolitikai megfontolásokon alapuló hatalmi állami külpolitikát követték. Rámutattam, hogy a 2005-2024 közötti időszakban a német fegyverexport-politika ellentmondásos jellegét a különböző szerepek közötti konfliktus és a stratégiai megközelítés hiányosságai okozta, amely megkérdőjelezte Németország nemzetközi hitelességét. A fegyverexport-politika vizsgálatával rávilágítottam arra a szerepelméleti szakirodalomban megfogalmazott, de a német külpolitikára eddig nem alkalmazott tézisre, hogy az államok szerepfelfogása mindig kérdésspecifikus. Ezenfelül az újabb szerepelméleti kutatások alapján igazoltam, hogy Németország szerepfelfogása a vizsgált időszakban nem egységes, hanem a végrehajtói szervek és a politikai pártok mentén fragmentált volt, amely végső soron kül- és biztonságpolitikájának kiszámíthatatlanságát eredményezte.
3. A külpolitika-elemzés szubszisztematikus megközelítésén keresztül, félig strukturált kvalitatív interjúk, indexek és közvélemény-kutatások segítségével igazoltam, hogy a vizsgált időszakban Németország fegyverexport-politikájára hatással volt a német közvélemény és a hadiipar fékező, illetve húzó ereje, amely hozzájárult a fegyverexport-politikában jelentkező szerepkonfliktushoz. Az értekezés igazolta, hogy a hadiipari lobbizervezetek keresztül, a szabályozási és átláthatósági hiányosságok miatt képes volt érdekeit érvényesíteni a fegyverexport-politikában. A kormányok biztonságpolitikai és gazdasági szempontok miatt érdekeltek a hadiipar fenntartásában, azonban a kormányok tartózkodó politikája miatt a hadiipar és a kormányzat viszonya ellentmondásos. Ezenfelül a közvélemény a társadalmi szervezetekkel együttesen bizonyos mértékig képes arra, hogy a kormányokat a meglazult fegyverexport-politika szigorítására ösztökélje.
4. Magyar nyelven elsőként készítettem szintetizáló és elemző-értékelő munkát Németország külpolitikai szerepfelfogásáról a 2005-től 2024-ig tartó időszakra vonatkozóan, illetve alkalmaztam az újabb szerepelméleti megközelítéseket Németország kül- és biztonságpolitikájára. Ezenfelül magyar nyelven elsőként

elemeztem Németország fegyverexport-politikáját a szerepelméleti megközelítésből, illetve a külpolitika-elemzés szubszisztematikus szemszögéből.

Ajánlások: A kutatás eredményeinek gyakorlati felhasználhatósága, új kutatási irányok

Gyakorlati felhasználhatóság

1) Alapkutatásokban: A magyar nyelvű szakirodalom Németország 2014 utáni kül- és biztonságpolitikáját leginkább szakpolitikai elemzésekben, illetve egy-egy tanulmányban tárgyalja, azonban hiányzik egy átfogó szintézise, értékelése az elmúlt tíz évről. Továbbá Németország fegyverexport-politikájának és hadiiparának újabb fejleményeiről szinte egyáltalán nincs magyar nyelvű átfogó tudományos elemzés. Jelen értekezés ezen űröket betölti.

2) Oktatásban: Az értekezés eredményei felhasználhatók tananyagként az egyetemi oktatásban, különösen a külpolitika-elemzés, a közös kül- és biztonságpolitika, a regionális biztonság, illetve a fegyverzetellenőrzés és leszerelés kurzusokon a nemzetközi tanulmányok, illetve a nemzetközi biztonság- és védelempolitika képzéseken.

3) Külpolitika-elemzésben: az értekezés módszertana felhasználható más országok kül- és biztonságpolitikájának szerepelméleti és szubszisztematikus megközelítésű vizsgálatához.

4) Szakpolitikában: A magyar biztonság- és védelempolitikai szakemberek számára releváns iránymutatást, háttéranyagot adhat Magyarország egyik legfontosabb szövetségesének kül- és biztonságpolitikájának megértéséhez, amely segítheti a szakpolitikai döntéshozatalt.

Új kutatási irányok

- 1) Az értekezés elméleti keretéből kiindulva érdemes lehet megvizsgálni a német politikai pártok és a közvélemény szerepfelfogását, ezáltal jobban megérthető a német külpolitika polarizációja és a civil hatalmi szerepfelfogás változása. Tekintve, hogy az AfD, illetve kisebb részben a Die Linke megerősödött az elmúlt években, fontos ezen pártok szerepfelfogásait és azok Németország külpolitikájára gyakorolt hatásait mélyebben megvizsgálni. Az utóbbi években megfigyelhető belpolitikai polarizáció, az új pártok felemelkedése indokolja ezen kutatási irányt.
- 2) Tekintve, hogy Németország kül- és biztonságpolitikájában, illetve fegyverexport-politikájában a kutatás lezárása után is rendkívüli változásokon megy keresztül (például a sorkötelezettség részleges helyreállítása, új védelmi beszerzések, a transzatlanti

viszony válságba kerülése a második Trump-elnökség alatt), ezért érdemes a kutatást tovább folytatni a 2024 utáni időszakra vonatkozóan is.

- 3) A transzatlanti térség más államainak, mint például az Egyesült Államok, Franciaország és Lengyelország szerepfelfogásbeli változásának vizsgálata, különös tekintettel a 2022 utáni időszakra. A szerepfelfogások révén jobban megérthetővé válhatnak az európai közös kül- és biztonságpolitikán, illetve a NATO-n belüli törésvonalak, amelyek végső soron rávilágítanak a transzatlanti szövetségi rendszer kihívásaira.
- 4) Más európai államok védelmi ipari és fegyverexport-politikájában bekövetkezett változások vizsgálata a 2022 utáni időszakban, valamint a közvélemény és a hadiipar által gyakorolt befolyás komparatív elemzése.
- 5) A német fegyverexport-politika feszültségeinek hatása Németország közép-európai fegyverzeti együttműködéseire. A téma különösen releváns lehet az európai haderőmodernizációk és védelmi ipari fejlesztések tükrében.

A szerző témával kapcsolatos publikációi

1. Edl, András & Speck, Gyula (2024). Germany' Space Activity: Balancing Security Needs and Opportunities of New Space. In: Bartóki-Gönczy, Balázs & Sulyok, Gábor (eds.) *The New Space Age: Legal and Policy Perspectives*. (637-680.) Ludovika University Press
2. Speck Gyula (2019). Németország fejlesztéspolitikája mint a biztonságpolitika eszköze. *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 2019/3. Szám, 19-36. DOI: <https://doi.org/10.32576/nb.2019.3.3>
3. Speck Gyula (2020a). „Germany first” – Az AfD kül- és biztonságpolitikai programja. *Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések*, 2020/6. Szám, 1-8.
4. Speck, Gyula & Hettyey, András (2023b). A müncheni konszenzus mérlege – Németország mint vezető hatalom? (371-382.) In: Barna, Attila & Zachar, Péter Krisztián (szerk.). *Titkos cikkek az örök békéhez: Ünnepi tanulmányok a 70 éves Fülöp Mihály tiszteletére*. Ludovika Egyetemi Kiadó,
5. Speck, Gyula (2018). A német külpolitika hangsúlyváltásai – Németország fegyverexport-politikája 2013-2017 között. *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 2018/4. Szám, 94-125.
6. Speck, Gyula (2020b). A „zöld” külpolitika – A Szövetség 90/Zöldek kül- és biztonságpolitikai programja. *Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések*, 2020/7. szám, 1-16.
7. Speck, Gyula (2020c). Magyar–német védelmi kapcsolatok Magyarország új Nemzeti Biztonsági Stratégiájának tükrében. *Hadtudomány*, 30(3), 17-38. DOI: <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2020.30.3.17>
8. Speck, Gyula (2020d). Stabilitásexport, mint az újraegyesült Németország gyakorlati geopolitikája. *Szakmai Szemle – A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos Szakmai Folyóirata*, 18(4), 18-32.
9. Speck, Gyula (2020e). A német külpolitika európaizációja - A közös kül- és biztonságpolitika "germanizációja". *Európai Tükör*, 23(3), 95-122. DOI: <https://doi.org/10.32559/et.2020.3.5>
10. Speck, Gyula (2020f). A Bundeswehr humán stratégiája 2016 után. *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 2020/4. szám, 59-79. DOI: <https://doi.org/10.32576/nb.2020.4.5>
11. Speck, Gyula (2020g). A keresztény egyházak szerepe a német kül- és biztonságpolitikában, különös tekintettel a fegyverexport-politikára. In: Pohl, Árpád (szerk.). *Biztonság és honvédelem: Fenntartható biztonság és társadalmi környezet tanulmányok 2*. (1185-1196.) Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest,

12. Speck, Gyula (2022a). Az európai stratégiai autonómia próbája – Az új generációs francia-német-(spanyol) fegyverzeti programok aktuális helyzete és kilátásai. *Stratégiai Védelmi Kutató Központ Elemzések*, 2022/11. szám, 1-12.
13. Speck, Gyula (2022b). Út az európai stratégiai autonómiához? A francia–német fegyverzeti együttműködés aktuális lehetőségei és kihívásai. *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 15(2), 55-76. DOI: <https://doi.org/10.32576/nb.2022.2.4>
14. Speck, Gyula (2022c). The Primacy of Politics? Arms Imports and Political Relations of the Visegrád Countries 1999-2020: Part 1. *Academic and Applied Research in Military and Public Management Science*, 21(1), 5-20. DOI: <https://doi.org/10.32565/aarms.2022.1.1>
15. Speck, Gyula (2022d). The Primacy of Politics? Arms Imports and Political Relations of the Visegrád Countries 1999-2020: Part 2. *Academic and Applied Research in Military and Public Management Science*, 21(1), 21-29. DOI: <https://doi.org/10.32565/aarms.2022.1.2>
16. Speck, Gyula (2023a). Civilhatalomból vezetőhatalom? Németország és a kelet-közép-európai államok védelmi együttműködésének lehetőségei a Zeitenwende árnyékban. *Stratégiai Védelmi Kutató Központ Elemzések*, 2023/14. szám, 1-12.
17. Speck, Gyula (2023c). Mitteleuropa helyett bővítéspolitiká. (59-85.) In: Nagymihály, Zoltán & Strausz, Péter (szerk.). *Helmut Kohl és Közép-Európa. Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár*, Budapest
18. Speck, Gyula (2024). *SALW Proliferation and State Fragility: The Case of Afghanistan*. Next Generation Papers, EU Non-Proliferation and Disarmament Consortium & HUN-REN Institute of World Economics.

A szerző szakmai életrajza

Speck Gyula egyetemi tanulmányait a Károli Gáspár Református Egyetemen kezdte, ahol 2013-ban történelem alapszakon diplomázott, ezt követően 2017-ben nemzetközi tanulmányok alapszakos diplomát szerzett a Kodolányi János Főiskolán. 2016-ban a Nemzeti Közszerológati Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóintézetének gyakornoka volt, majd 2018-2019 között a Miniszterelnökség Stratégiai Elemzésért Felelős Helyettes Államtitkárságán dolgozott. Mesterdiplomáját 2019-ben szerezte a Nemzeti Közszerológati Egyetem nemzetközi biztonság- és védelempolitika szakán, levelező tagozaton. Doktori tanulmányait 2019-ben kezdte meg az NKE Hadtudományi Doktori Iskolájában. Tanulmányai alatt öt alkalommal nyerte el az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíját.

2021 óta tanársegéd a Nemzeti Közszerológati Egyetem Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia Tanszékén. Főbb oktatótt tárgyai: a magyar kül- és biztonságpolitika, nemzetközi kapcsolatok a posztbipoláris korszakban, a regionális biztonság, valamint a fegyverzetellenőrzés és leszerelés. 2024 óta vendégoktatóként oktat a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen. 2024-ben elvégezte az EU Non-Proliferation and Disarmament Consortium és a HUN-REN Világgazdasági Intézet közös gyakornoki programját. Oktatói és kutatói profiljával összhangban több nemzetközi szakmai továbbképzésben vett részt, így például a német védelmi minisztérium által szervezett Manfred Wörner biztonságpolitikai szemináriumon, a Racviac Centre for Security Cooperation fegyverzetellenőrzési szimpóziiumain, valamint az ISODARCO International School on Disarmament and Research on Conflicts képzésén. Tudományos kutatásai Németország kül- és biztonságpolitikájának különböző aspektusaira koncentrálnak, különös tekintettel Németország védelmi együttműködéseire és a közép-európai országokkal való kapcsolataira. Jelenleg összesen 34 rekordja van a Magyar Tudományos Művek Tárában, ebből 23 magyar és angol nyelvű tudományos közleménnyel. Doktori tanulmányai kezdete óta összesen 16 magyar, illetve angol nyelvű konferencia előadást tartott, többek között a Racviac Centre for Security Cooperation fegyverzetellenőrzési szimpóziiumán, illetve a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet „Helmut Kohl és Közép-Európa” című konferenciáján.